

pis turi 2 koncentrinis akmenų vainikus ir tik 1 sudeginto mirusiojo kapą be urnos ir metalinių įkapių, jį reikėtų laikyti ankstyvu. Greičiausiai pilkapis Nr. 7 yra kiek vėlyvesnis už pilkapį Nr. 6 ir jį galima būtų datuoti IV-III a. pr.m.e.

Mykolas Michelbertas

GINTARŲ KAPINYNŲ TYRINĖJIMAI

1980 ir 1981 m. VVPI TSRS istorijos katedra tęsė Gintarų (Kretingos raj.) kapinyno, esančio kairiajame Minijos krante, netoli Kartenos, tyrinėjimus (žr. kn.: ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 66-68).

1980-1981 m. buvo ištirta 265 m². Nors dalis tyrinėto ploto buvo gerokai apardyta bulviarūsių, atidengta dar 14 kapų. Mirusieji laidoti nedeginti. Griaučių beveik neišlikę, tik keliuose kapuose aptikti nežymūs kaulų fragmentai. Sprendžiant iš įkapių, viename kape buvo palaidota moteris, dviejuose - vyrai, aštuoniuose - vaikai, likusių mirusiųjų lytis nenustatyta.

Mirusieji laidoti įvairiomis kryptimis - galva į P, ŠV, ŠR, Š. Atrodo, kad daugumą mirusiųjų būdavo stengiamasi palaidoti į Š, kadangi nukrypimai į ŠV ir ŠR yra nedideli.

Mirusieji laidoti 0,4-1 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Aplink kapus dėti akmenų vainikai, kurių dalis gerai išlikusi. Vaikų kapų akmenų vainikai nedideli, daugiausia apskriti ar netaisyklingo apskritimo formos. Jų dydis vidinėje pusėje - 0,35 x 0,4 m, 0,22 x 0,85 m., 0,55 x 0,85 m ir panašiai. Kai kurių vainikų maži matmenys leidžia spėti, kad juose buvę palaidoti kūdikiai.

Suaugusiųjų kapų akmenų vainikai žymiai didesni, tačiau labiau apardyti. Kai kurių vainikų plotis vidinėje pusėje iki 0,9 m, ilgis - iki 3,65 m. Dauguma akmenų vainikų jungėsi tar-

pusavyje arba turėjo bendras sienas, buvo sukrauti iš įvairaus dydžio akmenų.

Dalis mirusiųjų laidota 15-30 cm giliau akmenų vainikų. Kai kur po akmenų vainikais, kapų duobėse ir pačiame kapo dugne rasta degėsių ir angliukų. Tai leidžia atkurti kai kurias laidosenos detales.

Atrodo, kad kapo duobėje ant žemės paviršiaus pirmiausia būdavo pilamos žarijos. Joms užgesus, būdavo guldomas mirusysis su įkapėmis ir užberiamas nestoru žemės sluoksniu. Po to aplink būdavo sukraunamas akmenų vainikas. Šių apeigų tikslas buvo apsaugoti mirusįjį nuo piktųjų dvasių, kartu ir neleisti mirusiajam "išeiti" iš kapo. Mirusiųjų baimės pasireiškimą rodo ir tai, kad vaiko kapas Nr. 25 iš viršaus dar buvo užmestas akmenimis.

Mirusiesiems į kapus dėtos įkapės. Mergaičių kapuose aptiktos kaklo apvaros iš gintaro karolių, kurie kartais maišyti su stiklo ir žalvario karoliais, žalvario įvijomis. Visuose vaikų kapuose rasti lazdeliniai smeigtukai, kuriais, matyt, būdavo susegamas viršutinis drabužis, o kartais gal ir drobulė, į kurią būdavo suvyniotas mirusysis. Kai kuriuose kapuose rasti du geležiniai lazdeliniai smeigtukai (kapas Nr. 25). Kape Nr. 12 rasta mažas žalvarinis lazdelinis smeigtukas, kai kuriuose kapuose nedidelės žalvarinės apyrankėlės. Tai rodo, kad kartais vaikams buvo gaminami maži papuošalai. Iš vaikų kapuose rastų dirbinių dar galima paminėti ylą, žalvarinį žiedelį. Kartais vaikams dėtos ir papildomos įkapės. Pavyzdžiui, šalia kapo Nr. 12 rasta žalvarinės apyrankės pusė ir arklio dantis.

Apardytame moters kape Nr. 18 rasta kaklo apvara iš gintarinių, mėlyno ir paaukuoto stiklo karolių, geležinis sutrupėjęs smeigtukas, žalvarinis žiedas ir kažkokio sidabrinio papuošalo, puošto mėlyno stiklo akute, fragmentai. Vyrų kapuose ras-

ti įmoviniai ietigaliai.

Rasta ir daiktų, kilusių iš suardytų kapų - tai ylos, žalvarinės pusapvalio pjūvio ir storėjančiais galais apyrankės, sidabrinų papuošalų fragmentai, raudonos emalės karolis, lipdytų puodų lygiu ir grublėtu paviršiumi šukių ir kt.

Šalia kapo Nr. 23 aptiktos arklio žandikaulio liekanos. Greičiausiai tai simbolinis žirgo kapas.

Aptikti dirbiniai leidžia ištirtąją Gintarų kapinyno dalį datuoti III-V a. Daugumas dirbinių pagaminta vietinių meistrų, nors yra ir importinių - tai emalės ir stiklo karoliai iš Romos imperijos provincijų. Dalis mirusiųjų laidota su sidabriniais papuošalais.

1981 m. surinkta keletas dirbinių iš vėlyvojo geležies amžiaus kapų, esančių į ŠV apie 80-100 m nuo tyrinėtų kapų su akmenų vainikais. Čia mirusieji laidoti sudeginti. Kapai, matyt, buvo negiliai ir užkliudyti pavasarį ariant dirvą. Rasta sudegusių kauliukų, žalvarinė pasaginė segė pusapvalio pjūvio storėjančiais galais, netaisyklingo keturkampio pjūvio apyrankės dalys, geriamųjų ragų apkalų fragmentai, susilydžiusių žalvarinių dirbinių fragmentai, smulkios lipdytų puodų šukės. Ši kapinyno dalis netyrinėta.

Jonas Stankus

ŠAUKĖNŲ KAPINYNAS

Kapinynas yra Tauragės rajone, apie 10 km į Š nuo Tauragės ir apie 1 km į V nuo plento Šilalė-Tauragė, Jūros kairiajame krante, apie 100 m į V nuo kaimo kapinaičių. Jis aptiktas čia kalvoje kasant žvyrą. Tada pastebėta žmonių kaulų, įvairių metalinių senienų. Iš suardytų kapų į KVIM pateko 3 antkaklės kūginiais galais, kelios juostinės apyrankės, laiptelinė segė,